

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת

226

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"אלה תולדת נח"

נח איש צדיק תמים ה'ה בדרתיו"

כיצד זוכים לסייעתא דשמיא?

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

שבחרם הקב"ה אע"פ שלא קירבם. בא וראה; יתרו קירבו הקב"ה, אבל לא בחרו. רחב הזונה קרבה, אבל לא בחרה. אשריהם אלו שקירבן אע"ג שלא בחרן.

יתרו לא היה ראוי מצד מעשיו, שהרי לא השאיר ע"ז שבעולם שלא עבדה, מכל מקום הקב"ה קרבו וזכה לנשיאות חן בעיניו, כי עשה פעולה אחת שמחמתה זכה לקירוב: "וישמע יתרו" (שמות יח) - 'מה שמועה שמע ובא? מלחמת עמלק' (רש"י שם).

כיון ששמע מלחמת עמלק התעורר מעצמו ועזב כבודו

של עולם ובא להתגייר. ועבור מעשה אחד של הכרת האמת בשלמות, שאמר: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים", זכה שהקב"ה קרבו כי מצא חן בעיניו אף שמעשיו אינם ראויים.

רחב היתה זונה כל ימיה, אך כיון שהגיעה להכרה אמיתית בהקב"ה ומסרה נפשה להציל את המרגלים, קירבה הקב"ה וזכתה למדרגות גבוהות וכדאיתא בחז"ל (מגילה יד): "שנשאה יהושע ונולדו ממנה ז' נביאים ואף חולדה הנביאה. כי מי שזוכה לקרוב הקב"ה שכרו רב לאין שעור. וכן יתרו שזכה שיתר פרשה בתורה.

חן בעיני ה'. וענין זה מפורש בחז"ל (במ"ר ג ב): "אשרי תבחר ותקרב" (תהילים סה). אשרי מי שבחרו הקב"ה, אע"פ שלא הקריבו. ואשרי מי שקרבו, אע"פ שלא בחרו' יש שהקב"ה בוחר בו כיון שפעולותיו ראויות וראוי מחמת זה שהקב"ה יבחר בו.

אמנם יש שמבחינת מעשי האדם א"א לבוחרו כי עדין לא הגיע לשלמות, אך מ"מ זוכה והקב"ה מקרבו שנשא חן בעיניו, 'ואיזה זה שבחרו, זה אברהם שנאמר (נחמיה ט): "אשר בחרת פאברם", אבל לא קרבו והוא קירב את עצמו. משה, בחרו הקב"ה שנאמר (תהילים קו): "לולי משה בחירו" אשריהם אלו

מציינת התורה מעלותיו של נח ומגדירה אותו כ"צדיק תמים", מכל מקום יש לראות שבכך אין הכל, דאיתא עוד (בראשית ו): "ונח מצא חן בעיני ה'" וזו מדרגה נוספת של מציאת חן בעיני ה', נמצא שחובת כל אחד מאתנו להשתדל להפיק רצון מה' ולמצא חן בעיניו והוא ענין נוסף מלבד החיוב בקיום מצוות.

כתב רבינו יונה (שע"ת א מב): 'ועוד יתפלל בעל התשובה אל ה' שיחפוץ בו וירצהו ויעתר לו כאשר אם לא חטא, כי יתכן להיות העון

נסלח ונפרד מן היסורים וכל גזירה ואין לה' חפץ בו ומנחה לא ירצה מידו. ותאות הצדיקים מן ההצלחות, להפק רצון מה' ושיחפוץ בהם ורצונו החיים הקיימים והאמיתיים והאור הגדול הכולל כל הנעימות, כענין שנאמר חיים ברצונו ואמרו חז"ל (מדרש תהילים פ): 'אין לנו אלא הארת פניך'.

הרי שלהיות מרוצה לה' זה מדרגה נוספת אחרי התשובה שחטאיו נתכפרו ומ"מ עדין אינו זוכה להארת פנים ולכן הוצרך לתפילה מיוחדת כדי שיזכה לנשיאות חן בעיניו יתברך. ולפי"ז יתכן ג"כ מדרגה הפוכה, שאף שעדין אין מעשיו כהוגן, מ"מ זוכה לנשיאות

דברי חז"ל אלו צריכים לעורר שמחה בלבנו, כי הרי בשעה שאדם רואה גודל חיובי התורה המוטלים עלינו ושאונו נתבעים להגיע לשלמות בכל התורה כולה ומחויבים אנו בהשגת מעלות עליונות כאהבת ה' ודבקות וכו' ובהתבונן כל אחד ואחד במצבו היאך אין לו שייכות כלל לדברים אלה ואף מצוה אחת כמאמרה קשה מאד לקיים, א"כ היינו חייבים ליפול לידי יאוש ח"ו וכי תקוה יש לנו שנוכל לזכות, אמנם בראותינו בדברי חז"ל שיתכן שימצא חן בעיני הקב"ה ויזכה לנשיאות חן אעפ"י שאינו ראוי, יתמלא לבנו שמחה כי הרי עדין יש תקוה.

אמנם ודאי שאין זה מן הקלות לזכות לקרוב השי"ת וחייב להגיע להכרה אמיתית שתביא אחריה פעולות הנובעות מכח ההכרה. וכמ"ש גבי יתרו ורחב ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו אלא שכל אחד נתבע לעשות לפי כחותיו וזה היה ענינה של רחב הזונה, אע"ג דהיתה זונה ארבעים שנה, אמנם בשעה שבאה לידי הכרה אמיתית ומסרה נפשה עבור קיומה, נמצא שעשתה כפי כחותיה שהרי קודם לא ידעה ולא הכירה ולכן זכתה שהקב"ה יקרבה, זו חייבת להיות שאיפתנו ומטרנתנו לעשות כפי כחותינו ונזכה לקרבת השי"ת ונמצא חן בעיניו.

לו היינו מכירים ומבינים באמת יסודות אלו, היינו משנים כל אורחות חיינו שהרי אף אלו אשר מבקשים ודורשים את האמת, מ"מ כל מטרנתם רק לצאת ידי חובה ומסתפקים בהבדיעבד ובודאי שבאופן כזה לא יתכן שיהיו מרוצים להשי"ת וימצאו חן בעיניו ורק בעת שיש לו שייכות להקב"ה יזכה לנשיאות חן, מחפש דרכים להוסיף חזוק ואינו מסתפק בהבדיעבד. נמצא דיתכן ב' חברים המקיימים את התורה באופן שוה, מ"מ מצבם ומדרגתם שונה לגמרי, כי אחד מבקש רק לצאת ידי חובה וממילא אין לו שום קשר

לנשיאות חן בעיני הקב"ה. ואילו חברו שואף לנשיאות חן ומשתדל בכל כחותיו וזוכה שהקב"ה יקרבו אע"ג שאין מעשיו ראויים כל הצורך.

כתב הרמב"ם (רוצה ושמירת נפש ד): **'צא ולמד מאחאב עובד ע"ז שהרי נאמר בו (מלכים א כא): "רק לא הִיָּה כְּאַחָב" וכשנסדרו עונותיו וזכותיו לפני אלקי הרוחות לא נמצא עון שחייבו כליה' אף שאחאב נשאר ברשעתו שהרי ד' מלכים אין להם חלק לעולם הבא ואחד מהם אחאב (סנהדרין צ). מ"מ כיון שנכנע בפני ה' באמת ובתמים הכנעה זו אינה בטילה והיה דבר ה' מפורש שלא יביא את הרעה בימיו.**

נבוכדנצר הרשע ששרף את בית המקדש, בשביל שרץ ד' פסיעות להקדים כבוד המקום לכבוד בשר ודם, זכה שמלך ארבעים שנה כמו שמלך שלמה ולא קיפח שכרו. עשיו הרשע שעבר חמש עבירות חמורות ביום אחד, כיון שקיים מצות כיבוד אב כהלכתו, אין הקב"ה מקפח שכרו, אע"ג שהיו רשעים גמורים, מ"מ כיון שעשו מעשה שיש בו כבוד שמים קבלו שכרם מושלם ע"ז, כי מעשה זה מרוצה בעיני השי"ת.

'דע לפני מי אתה עמל' (אבות ב יז) מחובתנו לדעת שעמלים אנו לפני הקב"ה ולכן צריכים אנו לדעת מה הם הענינים החשובים לפניו. וכיון שהעיקר הוא להיות רצויים לפניו, לכן זה צריך להיות הדגש בעבודתנו. הנה ניכר לפעמים רפיון בין כתלי הישיבה ונאמרים בזה כמה וכמה סבות ותרוצים, אך האמת הנצבת אחר כל זה שאין שאיפתנו כלל להיות מרוצים אליו ית', בשעה שהאדם שואף להארת פניו אין מקום לתרוצים ואמתלאות.

הנה יש לראות שאף בעת שאנו מתחזקים בתורה ויראה, מ"מ ההתעוררות אינה מחזיקה אלא זמן מועט ומיד שבים אנו למצבנו הקודם והסבה לכך משום שאין לנו סייעתא דשמיא לחזק ולהמשיך

את החזוק וההתעוררות שקבלנו. וכן יש לבחון זאת שלאחר שמתחזק פוגעים בו סבות ומפריעים המונעים ממנו המשך החזוק ואף זה ראייה לחסרון עזר ה' כי בעת שזוכה לסייעתא דשמיא נמנעים מאתו כל המעכבים.

ופשוט הוא שמשוללים אנו סייעתא דשמיא, כיון שספוגים אנו במדות הרעות כגאווה וכדומה אין לנו עזר ה' כדברי רבינו יונה: **'ובעל הגאווה נמסר ביד יצרו, כי אין עזר ה' עמו אחרי שהוא תועבת ה''** (שערי תשובה א כז). ומעתה אלו שאין להם סייעתא דשמיא הרי זה ראייה שאינם מרוצים אליו יתברך, א"כ קשה לנו לקוות שנזכה להצלחה ומשו"ה מחובתנו להעמיק בענינים אלו כדי שנזכה לסייעתא דשמיא.

איתא בגמרא (ב"ב י:): **'יוסף בריה דרב יהושע חלה, שאלוהו: "מה ראית?" אמר להם: "עליונים למטה ותחתונים למעלה"'**. בודאי שאין הכוונה לעליונים בגשמיות, דפשיטא שאין להם כל חשיבות מחמת עשירותם וכבודם בעוה"ב, אלא גדולים בתורה ויראה ובמעשים טובים ומ"מ אפשר שיהיה מצבם בעוה"ב למטה מאלו הנחשבים כפחותים מהם בעוה"ז והיינו: משום שאין לנו ידיעה איזה מעשה יוכשר בעיניו יתברך ואפשר שאחרים עשו מעשה אחד וזכו עבורו לאין שעור.

הנה יש לראות כמה גדולים שזכו למעלות גבוהות שאחרים לא זכו לזה, ה'חפץ חיים' זצ"ל זכה שכל כלל ישראל מתנהג עפ"י הוראותיו וכל ספריו נעשו לאבני יסוד בעם ישראל ובודאי היה לה'חפץ חיים' מעלה מיוחדת שקירבו השי"ת ומדוע אין אנו מבקשים מה היא הנקודה שעבורה זוכים כ"כ, הרי זה ראייה שאין לנו שייכות לעסק ברוחניות וכל מעשינו רק בגדר מלומדה ומשו"ה אין נמצאת בנו בקשת האמת. (אור יחזקאל). ■

WWW.SHOFAR.NET

התורה את התורה

על כל שאלה תשובה מאגר ענק של שאלות ותשובות בכל הנושאים ביהדות. יש לך שאלה ביהדות שאף פעם לא השת לשאול? במדור 'הכה את המומחה' באתר שופר' מקבלים את כל התשובות בוחרים שאלה והרב אמנון יצחק עולה ושונה

צפיה מהנהווו

המבול

"וְהָיָה עֲלֵה זֵית טָרַף בְּפִיָּהּ"

אם כל היקום נמחה מן הארץ מנין באו עצי הזית שמצאה היונה?

מן הצדיקים כגון נח ובניו, זה לאות כי העולם מחדש וכי ההשגחה שופעת בשפלים, כי בודאי כשם שהיה אדם הראשון אב וראש לכל הנבראים אחריו, כן היה נח אב וראש לכל הנבראים אחרי המבול וכשם שהיו לאדם הראשון שלשה בנים, קין הבל שת ולו היו השנים עקר והאחד נתקלל, כן תמצא בנח שלשה בנים, שם חם ויפת ולו היו השנים עקר והאחד נתקלל וכשם שתמצא בבני אדם הראשון השלישי שת שממנו נשתכלל העולם והוא היה עקר הבנים, כן בבני נח תמצא השלישי עקר הבנים והוא שם, שאין שום אומה זוכה לתחית המתים כי אם בני שם' (רבנו בחיי על התורה). ■

עליה מטר מן השמים מגשם המבול. אבל בודאי מי המבול שבשאר ארצות נכנסו לתוכה, שהרי הכתוב מעיד בכאן: **"וַיִּכְסּוּ כָּל הַהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם"**. ולפי שלא ירד מן השמים הגשם השוטף שהיה משבר כל האילנות, לכן לא נעקרו האילנות משם מפני המים הבאים שם משאר הארצות ולפיכך לקחתו מהר המסחה הוא הר הזיתים וזהו שאמר (בראשית ח): **"וַיֵּרֶד נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם"** וכו'. ועוד מוסר שמביא רבנו בחיי בענין המבול: **"ודע כי ענין המבול ראייה ברורה על ענין חרוש העולם ועל ההשגחה, בראותנו שהקב"ה מעניש ומכלה את הרשעים מן העולם ומשאר שארית**

"וְהָיָה עֲלֵה זֵית טָרַף בְּפִיָּהּ". כיון שנגזר אבדן ומחיה על האדם ועל כל מה שבארץ, אין צריך לומר שנעקרו האילנות ונמחו לגמרי עד שהוצרכו רבותינו ז"ל לומר שאפילו אצטרובולין של רחים נמחו במבול. ודרשו בזה (איוב יד): **"אֲבָנִים שִׁחְקוּ מַיִם"** ואין צ"ל כי העלה נבל וא"כ מהיכן הביאה אותה? אמרו במדרש: **"ר' לוי אמר: 'מהר המשחה הביאה אותנו, דלא טפת ארעא דארץ ישראל במיאי דמבולא, שכך אמר הקב"ה ליחזקאל (יחזקאל כב): 'בֶּן אָדָם אָמַר לֵה אֶת אֶרֶץ לֹא מְטַהֶרֶה הִיא לֹא גִשְׁמָה בְּיוֹם זָעַם'."** **"לא מְטַהֶרֶה"** פירושו: שלא נבקעו מעינות תהום, **"ולא גִשְׁמָה"** שלא ירד

רמז

"וַיְהִיו בְּנֵי נֹחַ הַיִּצְאִים מִן הַתְּבֵה שֵׁם וְחַם וַיִּפֹּת"

תולדותיהן של נח ובניו מרמזים ליצרי האדם והמידות המולדות מהן

הגאווה היא שרש כל הרעות שבעולם. ופקח עינך וראה כמה הזהירה התורה וחכמים ז"ל על הגאווה כי אמרו רז"ל: **'הגאווה אין עפרו ננער ואינו רואה פני שכינה'** ואין מי שגורם לס"מ ולי' הרמת ראש כמו הגאווה. והגאווה נמשכים כמה רעות כמו שאמרו רז"ל... וזהו סדרן של פסוקין: **"ובני חם פוש"** (בראשית י ו). **"חם"** הוא יצה"ר. ומדות הרעות הנמשכות ממנו שהם בניו, אלה הם: **"כוש"** - הוא הגאווה - דמלת **גאון** במלוי עם ד' אותיות גימטריא - **"כוש"** וגאון הוא גאה כמ"ש (ירמיה מח): **"גֹּאֲוֹן... גָּאָה"**. **"ומצרים"** גימטריא - לשון רומז ללה"ר. **"ופוט"** רומז ליושב קרנות שמתחיל ב**פּוּט** דברים. **"וכנען"** הוא המרמה בני אדם במשאו ומתנו וכל עסקיו בחמס וגזל כמ"ש (הושע יב): **"כְּנַעַן בְּדָוּ מֵאֲזֵי מִרְמָה לְעֵשֶׂק אָהָב"**. עוד **"כנען"** גימטריא - **חמס גם גזל**. כל אלה באו מחמום יצה"ר והולך ומגיד מה נמשך מהם. (רבנו יעקב אביחצירא 'פתוחי חותם'). ■

ותחילה התחיל ביצה"ט מה הם פעולותיו ותולדותיו? וזהו אומר: **"בְּנֵי יִפֹּת גָּמָר וּמְגוּג"**. פירושו; תולדות יפת יצה"ט, הם: שאומר לאדם: **גמור תורה**. **"ומגוג"** לרמוז שילמד עד שיתמוגג, כמו שאמר: **"תנא וסיב ובלה בה'** כלומר: אין שעור ללמוד התורה כי חובה על האדם שלא יתבטל ממנה. **"וְיָוָן"**; אותיות - **"יוני"** שצריך שיהיה **"נאה דורש ונאה מקיים"** (חגיגה יד): **"וְתִבְלָ וּמִשָּׁךְ וְתִרְס"**, בא לרמוז על מ"ש רז"ל: דהתורה היא **תבלין** ליצה"ר. ואמרו ג"כ (קדושין ל): **"אם פגע בכך מנוול זה, משכהו לבית המדרש"** וזהו שאמר: **"וְתִבְלָ"**, התורה שאדם לומד היא **תבלין** ליצה"ר דאם פגע באדם **ימשכהו** לביהמ"ד מקום **שבעלי תריסין** עומדים וזהו: **"וְתִרְס"**. ובהמשך מבאר רבנו יעקב אביחצירא זי"ע: **"ובני חם פוש ומצרים ופוט וכנען"** (בראשית י ו). למעלה כתבנו שחם הוא יצה"ר שמחמם גופו של אדם דאין שום עבירה זולתי ע"י חמום יצה"ר. והמדה הרעה שגורמת לאדם כל רעות שבעולם היא מדת

"וַיְהִיו בְּנֵי נֹחַ הַיִּצְאִים מִן הַתְּבֵה שֵׁם וְחַם וַיִּפֹּת" (בראשית ט יח). **"בְּנֵי יִפֹּת גָּמָר"** (בראשית י ב). נלע"ד, לרמוז על כל השמות של בני נח ותולדותם ותולדות תולדותיהם כי לא להנם נקבעו. הנה ידוע כי האדם יש בו יצה"ט והנשמה ויצה"ר. ויצה"ט והנשמה מורים כל אחד דרך ישרה לעבוד את השם ולעסוק בתורה ובמעשים טובים. ויצר הרע בהיפך, כונתו ופעולתו היא לבטל את האדם מעבודת השם ולבטלו מקיום מצוות עשה ולהעבירו על מצוות לא תעשה. והנה כל אדם ראוי להקרא בשם **נח**, כל אחד לפי דרכו, אם אדם ישר הוא ועוסק בתורה ומע"ט קרינן ביה: **"נח לו שנברא"** ואם בהיפך קרינן ביה: **"נח לו שלא נברא"**. ו**"בְּנֵי נֹחַ"** שהם **"שם וְחַם וַיִּפֹּת"** רומזים על הנשמה ויצה"ט ויצה"ר; **"שם"** רומז לנשמה, כי כמו שהשם נעלם כך הנשמה נעלמת. **"וַיִּפֹּת"** הוא יצה"ט, כמשמעו: **יפה הוא וטוב**. **"וְחַם"** הוא יצה"ר **שמחמם גופו של אדם**. ובא להורות מה נמשך מכל אחד מהם.

"עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר"

מדוע צוה ה' את נח לבנות את התבה 120 שנה?

פנינים לפרשה

נח איש צדיק (ו ט)

פירש רש"י: 'הואיל והזכירו, ספר בשבחו. שנאמר: "זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב" (משלי י'). המזכיר שמו של הצדיק הרי הוא נזכר במעשיו הטובים, שהרי הם מהותו של הצדיק והם היוו את מרכז חייו, על כן הוא נזכר ומברכו ומשבחו על מעשיו הטובים והצדיקים, מה שאין כן הרשע שהזכרון בו מעלה על הלב את מעשיו הרעים והמגונים המעוררים סלידה ממנו, גורם ששמו יתרקב וישתכח מן הלב, שאין בני האדם חפצים להזכירו, לפי שהם נבהלים מזכרון מעשיו שהותיר אחריו.

הגאון מוילנא עמד על שינוי הלשון המבואר בפסוק הנ"ל; מדוע אצל הצדיק מוזכר בפסוק הלשון "זָכַר" ואילו אצל הרשע מוזכר הלשון "שָׁם"? לכאורה היה לו לומר בשניהם לשון אחד, כגון: "זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה (וְזָכַר) רְשָׁעִים יִרְקַב". או בשניהם לשון "שָׁם" כגון: "(שָׁם) צְדִיק לְבִרְכָה וְשָׁם רְשָׁעִים יִרְקַב", מדוע שינה הכתוב בין הצדיק לרשע בדבר זה? אומר על כך הגאון מוילנא בפירושו ל'משלי': "זָכַר" הוא לשון זכרון. דהיינו: אפילו אחרי מות הצדיק שלא נשאר אלא זכרונו, הוא נשאר לברכה אצל בני האדם. ואילו "שָׁם" היינו: השם של הרשע ירקב אפילו בחייו, שעוד בחיי חיותו של הרשע כבר מקלילין אותו בני האדם ונרקב שמו בחייו.

פירוש נוסף מופלא במינו הפלא ופלא, מפרש הגר"א מוילנא: "זָכַר" רומז למצוות עשה. ואילו "שָׁם" רומז למצוות לא תעשה. כמו שכתוב (שמות ג טו): "זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר" וכתב ה'זוהר' הקדוש: "שְׁמִי" בתוספת י"ה עולה למנין: ש"ס"ה שהם ש"ה מצוות לא תעשה. ו"זָכַר" בתוספת ו"ה עולה למנין רמ"ח שהם רמ"ח מצוות עשה. מעתה יתבאר פשר הדבר היטב, דרך המשבח את הצדיק לשבחו במעשיו

הטובים והחיוביים שעשה בחייו, היינו: מצוות העשה הרמוזות בתיבת "זָכַר", על כן אמר הכתוב: "זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה". ואילו דרך המגנה את הרשע לגנותו במעשיו האסורים שעשה ועבר על מצוות לא תעשה, על כן אמר הכתוב: "וְשָׁם רְשָׁעִים יִרְקַב" היינו: במצוות לא תעשה הרמוזות בתיבת "שָׁם".

"עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר" (ו יד)

פירש רש"י: 'הרבה ריוח והצלה לפניו ולמה הטריחו בבנין זה? כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה ושואלין אותו: "מה זאת לך"? והוא אומר להם: "עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם! אולי ישובו'.

והדבר מפליא כל מתבונן ישר, הלא הארץ מלאה חסם וכבר "הִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ", עד שהגיעה אליהם בדין גזירת המבול להשחיתם להחריבם ולכלותם עד היסוד, אף על פי כן המשיך העולם להתנהג כטבעו של עולם בהשפעתו הברוכה של הבורא יתברך, עוד מאה ועשרים שנה! למרות שבשנים הללו הם ממשיכים במעשיהם הנלוזים ומקלקלים את הבריאה כולה. וכל כך למה?! אולי יתעוררו וישובו! כדאי כל הטורח הזה לנח הצדיק לעסוק בבנין התיבה מאה ועשרים שנה שהם חלק נכבד מאד מימי חייו, בשביל המטרה הקדושה והגדולה אולי ישובו בתשובה, כי לא יחפוץ ה' במות הרשע "כִּי אִם בְּשׁוּב רְשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה" (יחזקאל לג). וכל זה כדאי למרות הסכוי הקלוש שאכן לא אירע בסופו של דבר, אולי, אולי ואולי בכל זאת, ישוב מאן דהוא בתשובה. מכאן עלינו ללמוד ולהשכיל על גודל חיובינו להשיב לב בנים לאביהם שבשמים, אם היתה כל הפעולה הקשה הזו של העבודה מאה ועשרים שנה כדאית אולי ישובו בתשובה, על אחת כמה וכמה החיוב מוטל על כל אחד ואחד בדורנו, בשעה שידיהם של תינוקות שנשבו מושטות

לעזרה ולבותיהם פתוחים להבין ואזניהם כרויות לשמוע דבר ד' ובמעט מאמץ יכול כל אחד מאתנו לקרב ולהציל כמה וכמה נפשות שישבו בתשובה שלמה בהשפעתו ובהדרכתו ובלוויו האישי לאורך זמן. וכבר לימדונו חכמים ז"ל (בב"ב יא.): ש'כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא' ומסוגל להציל בזה דורות שלמים שיעבדו את ה' ביראה ובטהרה בזכות מעשיו וכי יוכל להפסיד כל זאת חלילה וחס!.

שמענו מהגאון רבי יוסף רפפורט שליט"א שסח בפניו החזן הדגול ר' הרשטיק יצ"ו שהוא עובר לפני העמוד בימים הנוראים בבית הכנסת ב'רמת אביב' אשר ב'תל אביב' וביום הכפורים בשעת נעילה בית הכנסת מתמלא מפה לפה, עד שאפילו החלונות מלאים בהמון אנשים וכולם משתתפים בתפילה בדממה מתוחה, כשהשיא מגיע בנעילת תפילת הנעילה בקבלת מלכות שמים וכשמסיים אמירת 'ה' הוא הַאֲלָקִים" שבע פעמים ומשתתק, הקהל מתחיל לשאוג עוד, עוד, עוד! כל כך גדול הצמאון המצוי בתוך תוכם של הרחוקים ביותר, שכשהנשמה מקבלת מעט קול של תחיה היא מתנערת ומשתוקקת למלאות את צמאונה עוד ועוד. ועלינו לקחת זאת לתשומת לבנו ולעמוד על חוב השעה הגדולה של עקבתא דמשיחא.

"הן עם אָהֵד וְשָׁפָה אַחַת לְכֻלָּם וְזֶה חֻלְמָם לְעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצָר מֵהֵם כֹּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לְעֲשׂוֹת" (יא ו)

פירש רש"י: "הן עם אָהֵד" - 'כל טובה זו יש עמהן'. כלומר: גדולה היא מעלת האחדות עד למאד, שאפילו דבר רע כל כך כמרידה גלויה במלכות שמים יש בכחם לעשות באחדותם וכלפי זה אמרו חז"ל במסכת 'סנהדרין' (עא:): 'כְּנוֹס לְרֵשָׁעִים, רַע לְעוֹלָם', שע"י הכנוס שמתכנסים יחד יש להם כח לעשות רע בעולם. והרבה הפליגו חז"ל במעלת

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

לכן שנאו אותו ונוסו מפניו והתרחקו מכל אוהביו וגואליו ורעייו. וגם אל כל שאר בשרכם אוהב מדנים התנכרו ורחקו קרבכם פן תספו בכל חטאתם.

הרמ"א בספר תשובותיו (סג) כותב בזה"ל: 'הנה לא טובה השמועה אשר שמענו, כי ממרום נשלח אש המחלוקת בעצמכם, עד כי ההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן, בדברי קנטוריא ולצון וקרא זה אל זה ואמר, אני בן אדם ואתה החמור, כל אחד יורה חצי שכלתו נגד השני, אני אמלוך ואין שני, עד כי על ידי זה היו שניהם לשמצה בקמיהם, פרשו רשת ליד מעגל בחרמיהם ומי יבוא אחר המלכים אשר כבר עשוהו ובפרט בדבר אשר עינינו לא ראו, אך שמענו קול ענות וקול צווחה. אוי לדור שהגיע לו ככה, ששופטיהם צריכים שופטים ביניהם, לומר שיטלו קורה מבין עיניהם ואיזה גבור הכובש את יצרו ולהיות מן הנעלבים - לא שמו נגד פניהם ונתחלל שם שמים על ידיהם, לשמצה בקמיהם ולמשנאי אהבו מות לא בא בנכליהם. והיה אם לא תשמעו למה שאנו מבקשים אתכם, נראה מה יהיה באחריתכם, כי אין דבר טוב יוצא מתוך מריבה! ומ"מ לא נרבה עכשיו על אחד מן הצדדים חובה, עד שנדע בשל מי הרעה ואין אדם שאין לו השעה. וזאת הבשורה נבשר לשניכם, שכל צד שהדין יהיה עמו, נבקש לה' ית' ממרומו, שיהיה בעזריו מן קמיו וגם אנחנו נמלא אחריו, הן בגופנו, הן במאדנו, לא יכבד המשא עלינו, כל זאת נגיד ולא נשכח והמסרב בנו נראהו ונקבץ עליו כל הארצות, כל חכמי אשכנז ולועז מקובצות. ומי שעושה במרומו שלום, ישים שלום בין החכמים. עוד נזכיר על כל בחורים הן גדול והן קטן, אנו גוזרים עליו שכל יהיה מבני פלג ויקטן וילמד ולא ישגיח בעניני המריבה, הן בזלזולים או בהוצאת דיבה. וכל מי שיודיעו בו שמרה בדברינו, לבלתי שמוע עלינו, נחרימהו בהכרז כנסיות ובתי מדרשותינו.' ■

ועשו רושם גדול בלבבי, עד שהסכימה דעתי לבלתי נתון יד למצוה הנותנת יד למצה ומריבה, כי התועבות האלה הם חולי הנפש כמו המרה השחורה מחולי הגוף. וכמו שבעל המרה השחורה לא יאמין שהוא בעל מרה שחורה, כך גם המנצח מאמין שעושה הכל ביושר ולשם שמים ולא יאמין שגזול וחמסס בידיו. ומן הראוי לשנן תמיד הלוך וחזור את לשונו הזהב של רבינו הרמב"ם (באגרתו לבנו

האחדות, עד שלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום. וכפי שיש בכח השלום לטוב, שע"י כח הרבים מקבל כל מעשה משמעות חזקה ונעלית יותר, כך רח"ל להיפך אם בכח השלום מתקבצים יחד בעצה אחת לרע, גדול כח הרע הנעשה ע"י הרבים יחד, עד שבשביל להפר עצתם ומחשבותם מצא הקב"ה לנכון לגרום זאת ע"י הפירוד בלבד, ברגע שתבלל שפתם ולא יהיה להם את

כח האחדות, ממילא תופר עצתם ותתבטל מחשבתם. ועלינו ללמוד מזה לטוב, כמה נוכל בכח האחדות להשפיע על האחרים ולבא בכח הרבים בכל מעשינו.

רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל בספרו 'ערות דבש' (דרוש יב) כותב: שאחד מהדברים המביאים שפע למעלה בלי התעוררות מלמטה, הוא אם יש שלימות ואהבה ורעות בין ישראל, אז הקב"ה משפיע להם כל טוב וזהו ענין דור הפלגה שבנו מגדל והיתה כונתם להוריד השפע, עבור שהיתה השפה אחת ודברים אחדים בלי מחלוקת כלל וכלל. ועל כך אמר הכתוב שלא יבצר מהם דבר.

בספר 'תולדות אדם' מסופר: על הגאון הצדיק רבי זלמן מוואלז'ין, שבימי אביו על אחד מהוריו הלך ממקומו בבית המדרש אל מקום אשר האבלים עומדים ליד שליח הצבור** לומר קדיש יתום והנה כאשר הלך כן, בא בלא אמירת קדיש וכאשר שאל אותו ר' חיים כהן: "מה זה ועל מה זה?" ענה ואמר לו: "שאר האבלים לא נתנו אותי לומר קדיש" ואמר לו הגר"ח: "הלא איש אתה ומדוע נסוגת אחור ותבהל**

רבי אברהם): **'אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון ומה נשאר עוד. ראיתי לבנים השחירו ופחות נפחתו ומשפחות נספחו ושרים הורדו מגדולתם ועיירות גדולות נתערערו וקבוצים נפרדו ויחידים נפסדו ואנשי אמונה אבדו ונכבדים נקלו ונתבזו בסבת המחלוקת. נביאים נבאו וחכמים חכמו ופילוסופים חפשו ויספו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה.**

מפני הקמים עליך שלא בצדק ושלא ביושר?" ענה אליו הצדיק ואמר: "קול דברי 'ספר החסידים' שכתב לבל יתקוטט אדם בשביל דבר מצוה דופק בלבבי, קולו קול פחדים באזני וכאשר שמעתי קול רעש מלחמה בגלל אמירת הקדיש, קמתי אני לברוח משם". סיים ואמר ר' חיים: "לא נכחד ממני כי הדברים האלה פשוטים המה דלי החידוד ורזי הפלפול ועם כל זאת ירדו הם אל תוך חדרי בטני

גנזי המלך מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

האם מותר לבן נח ללמוד תורה?

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם מותר לבן נח ללמוד תורה? והאם מותר לישראל ללמוד תורה?

תשובה: כתב בספר שו"ת ציץ אליעזר (טז נה): אסור שילמד בן נח חוקי התורה, כדאיתא בסנהדרין (נט). ד'עכו"ם שעוסק בתורה - חייב מיתה! שנאמר (דברים לג): "תוֹרָה צְנָה לְנוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה" רק לנו היא "מוֹרְשָׁה" ולא להם! ונפסק כן להלכה ברמב"ם (מלכים י ט) ומסיים שם הרמב"ם: **'ואם עסק בתורה... מכין אותו ועונשין אותו ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה, אבל אינו נהרג.'** (ועיין שם ברדב"ז ובכ"מ ולח"מ).

איסור מיוחד חל בזה גם על ישראל, שלא ללמדם החקים והמשפטים, כדאיתא ב'חגיגה' (יג): **'ואמר רבי אמי: אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר: "לא עֲשֵׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בְּל יִדְעוּם"** (תהילים קמוז).
ואיסור זה הוא אפילו כאשר יש כותי אחר שרוצה ללמדו, שהרי אם אין כותי אחר שיכול ללמדו עובר הישראל המלמדו משום: **'לִפְנֵי עֹנֵר'** (ויקרא יט), כדמבארים התוס' שם בד"ה **'אין מוסרין'**.

ועיין עוד בזה בתוס' בבא קמא' (לח. ד"ה **'קראו'**) וב"ם של שלמה' (ט): הלומד מדברי התוספות שאסור ללמד תורה לגוי אף משום שלום מלכות וק"ו שאין ללמדו משום שכר הנאה.

ומסיים בתוכחת מוסר וכותב: ואוי להם לאותם שנמצאו במדינות ספרד ולועז וארץ ישמעאל, הלומדים תורת ה' עם בני האומות בעבור הנאתם ותשלום שכרם. הם המילדים בנים לעבודה זרה, כי אח"כ הם מהפכים את דברי התורה לדברי מינות, כאשר שמענו וראינו בעונותינו הרבים. וה' מסר התורה בקבלה למשה לומר ליהושע ויהושע לזקנים וכן הלאה ולא הניח לכתוב תורה שבעל פה כדי שלא יהפכו למינות כדאיתא בפרקי דר"א. ולכן, אותם האנשים החטאים בנפשותם ובגופם להפר עצת ה' אשר למדים עם האומות, גדול עונם מנשוא ולא יראו בנחמת ציון!

והנה, מסוף דברי התוכחה של ה"ם של שלמה, שמביא ראיה ממה שה' מסר בקבלה למשה וכו' ומכך שלא הרשה לכתוב תורה שבעל פה, יש ללמוד שהאיסור הוא רק בלמוד תורה שבעל פה, אבל תורה שבכתב מותר ללמד.

ולא משמע כן ב'שלטי הגבורים' (פ"ק דע"ז) שכותב לחלק, שלא נאמר האיסור אלא בתורת משה ומצוותיה שנצטוו בהו ישראל, אבל נביאים וכתובים מותר ללמדם, לפי שרואים בהן את הנחמות האמורים לישראל. ומשמע, שמתיר רק בנביאים וכתובים, אבל תורה אסור ללמדם, אפילו תורה שבכתב.

אלא שכבר העיד לנו כזאת גם המהר"צ חיות (בסוטה לה): דכבר חילקו הפוסקים בין תורה שבעל פה, דאסור, אבל תורה שבכתב שרי.

וכן סובר בפשיטות להתיר למוד תורה שבכתב בשו"ת 'משיב דבר' (חיו"ד עז) עיי"ש.

אבל, רואים אנחנו כמה שהחמיר והזהיר ה"ם של שלמה' בלמוד תורה שבעל פה.

אמנם, מצינו למהרש"א (בח"א לחגיגה שם) שרוצה לפרש הכונה של: **'אין מוסרין ד"ת לכותי'** דהיינו: טעם וסוד המצוות. וכן ראיתי בספר 'באר שבע' בקונטרס 'באר מים חיים' שבסוף הספר (יד), שכותב גם כן לפרש הכי, דרב אמי לא אסר אלא דוקא למסור לו דברי תורה עם טעמן ונימוקן וסודותיהם.

אבל לא משמע כן מפשטות דברי הגמרא בסנהדרין הנ"ל, שלמדים את האיסור מדברי הכתוב: **"תוֹרָה צְנָה לְנוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה"** והרי ה'תוֹרָה צְנָה לְנוּ מִשָּׁה" נאמר על כל דברי התורה, הן בגילוייהם והן בסודותיהם!

וצריכים לומר, שגם המהרש"א וה'באר שבע' לא דברו כי אם בנוגע לאיסור המוטל על ישראל ללמדם, אבל האיסור המוטל על העכו"ם בעצמן, מודים שפיר שישנו בכל גוונא. וכמו שבאמת הדגישו בדבריהם לדבר רק בנוגע לאיסור הלמוד של הישראל עמהם.

ואף ה'באר שבע' בעצמו שם לא תקע את עצמו לדבר הלכה בזה וסיים; דעם כל זה, שומר נפשו ירחק מללמוד עמהם.

וגם במהרש"א שם יש מקום לדון, שהמדובר בנוגע לז' המצוות וכמו

משמע מתחילת דבריו שם, שכותב בלשון: **'לא קאמר אין מלמדין תורה לעכו"ם, דהא ודאי בוז מצוות דידהו מלמדין אותן.'**

ותא חזי, דאפילו בגוי הבא להתגייר, שמצינו במהרש"א ב'שבת' (ד לא. בח"א) דס"ל בפשיטות דשרי בכה"ג ללמדו תורה, בכל זאת בשו"ת רע"א (מא) לא רצה לעשות מעשה להתיר ללמדו לפני הגירות מקרא וסדר תפלה.

ולפענ"ד יש להביא קצת סיוע לדברי פקפוקו של הגרע"א מדברי הרמב"ם בתשובותיו ב'פאר הדור' (ג). שנשאל: אם מימרת רבן יוחנן: **'עכו"ם העוסק בתורה, חייב מיתה'** אם זה הלכה?

והשיב בלשון: 'הלכה הוא בלא ספק. ואם תהיה יד ישראל תקיפה עליהם ימנע מתלמוד תורה עד שיתגייר.'

ומדמדגיש הרמב"ם לכתוב בלשון: **'עד שיתגייר'**, משמע שאפילו במביע כבר את רצונו להתגייר ולא הותר עד שיתגייר ממש.

עוד נשאל שם הרמב"ם: אם צריך להמנע כל בר ישראל, אשר ילמד דבר מהמצוות הנלמדים משבע מצוות, או לא?

והשיב ע"ז וז"ל: **'יכול ללמד המצוות לנוצרים והשכר והעונש, כי יש כמה מהם שחזרו למוטב. דהם אומרים ומודים כי תורתנו זאת היא מן השמים, היא הנתונה לנו על יד משה רבינו ע"ה והיא כתובה אצלם בשלמותה, אך לפעמים יגלו פנים שאינם כהלכה וכמה מהם, הם חוזרים למוטב ואין בזה מכשול לישראל'** עכ"ל.

ומלשון השאלה משמע שהמדובר הוא רק בנוגע ללמדם דבר מהמצוות הנלמדים משבע מצוות. וכן מהדברים הנאמרים בהמשך דברי התשובה שכתוב בלשון: **'והיא כתובה אצלם בשלמותה'**. משמע שהמדובר רק בנוגע לתורה שבכתב והסכרתה להם. ונהי, שבנוגע ללמוד תנ"ך וקצת מצוות מעשיות וסדר תפלה יש מקום להקל עפ"י כל הנ"ל לגוי הבא להתגייר ומה גם שיש בכך חזק וקיום לאחרי הגירות שיקיים המצוות.

אבל, בנוגע ללמוד חוקי ומשפטי התורה שיסודם בהבנת תורה שבעל פה, ברור הדבר שאיסור גמור הוא לגוי ללמוד אותם. ואיסור גמור הוא לישראל ללמד אותם להם. ■

מידות

"צדיק תמים"

מהי אותה תמימות של נח ואיך שמר עליה?

בהמשך, מפרש הכתוב היאך הצליח נח להשאר "תמים" על אף מעלותיו המופלגות: "את האלקים התהלך נח" (בראשית ו). תחושתו התמידית היתה כי הוא עדין רחוק מהשלמות הרצויה בעבודתו ובתקונו מידותיו. משום כך חש תמיד שעליו להתהלך, דהיינו: לעשות צעדים אחר צעדים על מנת להתקרב אל הא-לקים ביתר שאת. רק מתוך מצב התקדמות אינסופי זה, חסך מעצמו את תחושת הגאווה הפסולה ונד בבד השתלם בקיום חובתו בעולמו. ('בן איש חי' דרושים הובא ב'פניני הבן איש חי'). ■

הצדיקים, המלאים בתורה ובמצוות ויש להם בהחלט מעלות טובות העלולות להכניס בהם תחושת גבהות וגאות. כך שהמלחמה ביצר הגאווה, כמה שהיא קשה לאנשים פשוטים, היא פחות קלה לצדיקים ומושלמים. עליהם לדכא את יצר הגאווה, שלא יהיו נחשבים חס ושלום בעלי מום כהגדרת חז"ל. הוא אשר בא הפסוק ללמדנו, שאע"פ שכבר כינה אותו הקב"ה: "צדיק" ואין לך הסכמה גדולה מזו על רום מעלתו הנשגבה של נח, עם כל זאת עדין נשאר נח "תמים" ממום הגאווה.

"איש צדיק תמים ה'ה בדרתיו", זו הרגשה יוצאת דופן "צדיק תמים" היינו: נוסף על היותו צדיק סתם, הגיעה דרגתו אף יותר מכך וזכה להקרא "צדיק תמים". מה כונת ההדגשה?
אמרו חז"ל בגמרא מגילה (כט.): 'אמר רב אשי: "שמע מינה (מהפס' שמובא שם) האי מאן דיהיר, בעל מום הוא'. מכאן נראה כי התמימות הדרושה לצדיק, היא כדי שלא יהא ח"ו בגדר בעל מום מחמת הגאווה. וכשאנו עוסקים בנסיכון הגאווה, ענין זה אכן מהווה נסיון כפול ומכופל בקרב

כנס יחודי לנשים
לזכרה של רחל אמנו

הנך מזמנת ליום עיון במעמד אדיר ומיוחד שבו נעלה את שלהבת אשת החיל ונסמן את מסלולה המואר בדמעות ותפילה של האמא היהודיה

בתכנית

- הרבנית ימיסה מזרחי תחי' מירושלים בהרצאה מאלפת וסגולות ליום המיוחד.
- הרב לסרי מיכאל בהרצאה מיוחדת "אומנות היתור"

ומעמד אדיר ומרכזי
הרב הצדיק המקובל

מנחה - הרבנית לסרי

יום העיון יתקיים א"ה באולמי 'הדודאים' הספוארים רח' הירקון 57 ב"ב (ליד קניון אילון) כיום ראשון י"א במר חשון תשס"ט (9.11 למנינם) משעה 9:00 בבוקר עד 16:00 אחה"צ כולל ארוחת צהרים עשירה וכבוד עשיר במשך כל היום

הרשמה מראש חובה בטל': 0504-119413
0504-119222

אין הכירת כרטיסים במקום הארוע

אפריסוס ב'גנזי המלך'
03-6762266 13/13

שבת נופש ופיזוט עם "אוצרות חיים"
במלון 'גולדן טאוור' באשקלון
בפרשת 'תולדות' ב' כסלו 29.11.08

בתוכנית:

- הרב ישראל נח ברגר שליט"א
- הרב אורי יצחק שליט"א
- הפייטן דוד שלמה שירה הי"ו
- הרצאות מרתקות
- פעילות עניפה לילדים + ממתקים

מספר המקומות מוגבל

לפרטים "אוצרות חיים"
050-3131740/1 03-6880091

תרפאת שיניים שן וחסד
נוסד בשנת 1982

- ◆ כתר חרסינה 570ש"ח
- ◆ שתל 1.490ש"ח תותבת 1.590ש"ח
- ◆ תותבת גמישות ללא ווים 2.990ש"ח
- ◆ ישור שיניים החל מ-4.800ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
03-5794757 052-8448443

יעמדו על הברכה

- מאדקו בן אליהו יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו בקרוב
- סטפאנו בן פראנקה יצליח בכל עסקיו
- מטילדה שרה בת קמרה רפואה שלמה במהרה משה בן מטילדה שרה לזיווג הגון
- עדינה בת טניה יהודית שמחה ורוגע פרנסה ובריאות הצלחה בניחה וזיווג הגון
- מירב בת דליה ללירה קלה ופרנסה בשפע ושנה טובה

חדש!!!

התקן USB עבור רכבים ומחשבים - קל לנשיאה
אינך יכול לשכוח אותו, כיון שהוא ענוד על ידך!

רצועת יד USB 8 ג'יגה

3 ג'יגה - מלאים בסרטים, שירים והרצאות

של הרב אמנון יצחק שליט"א

ו-5 ג'יגה - פנויים עבורך!

להזמנות:

שופר' ארגון להפצת יהדות

טל 03-6777779

